1.1.12 שירותי הרווחה לילדים ונוער – ארגון העבודה

על פי רוב, עבודה בשכר היא הבסיס להבטחת פרנסתו של אדם באופן עצמאי. הלימודים וההכשרה המקצועית מכינים את הצעירים לכניסה למעגל העבודה. עבור מספר הולך וגדל של צעירים, לימודים אוניברסיטאיים יקדמו לכניסה למעגל העבודה. אולם רוב בוגרי בתי הספר שאינם עומדים בקריטריונים ללימודים במוסדות להשכלה גבוהה, פונים להכשרה מקצועית. לימודים אלה מתקיימים בבתי ספר מקצועיים כחלק מהכשרה מקצועית במשרה מלאה (בעיקר במקצועות הסיעוד והחינוך) או במסגרת "ההכשרה המקצועית הדואלית", המאפיינת את מודל ההכשרה המקצועית בגרמניה. תוכנית הלימודים הדואלית מתאפיינת בשני אתרי למידה: בית הספר המקצועי והמפעל. היא משלבת למידה מעשית (במפעל) עם לימודים תיאורטיים (בבית הספר המקצועי). התלמידים מבלים שלושה עד ארבעה ימים במפעל ולומדים בבית הספר המקצועי במשך יומיים עד שלושה ימים בשבוע, ומקבלים שכר מהמפעל בתקופה זו.

בשנת 2021, 478,929 צעירים החלו תואר באוניברסיטה (או במכללה), ו-678,100 החלו בהכשרה מקצועית המקנה "סיווג מקצועי מלא" (כלומר המקנה תואר מקצועי מלא), מתוכם 437,800 הכשרה מקצועית דואלית במובן שתואר לעיל ו-240,300 בבתי ספר מקצועיים במשרה מלאה. הצורה השנייה של הכשרה מקצועית הנהוגה בגרמניה היא בתי ספר מקצועיים (במשרה מלאה) במקצועות הבריאות, הסיעוד והסייעות. בניגוד להכשרה הדואלית, ההכשרה המקצועית במשרה מלאה בבתי הספר אינה בתשלום, ולמעשה רובם של התלמידים נאלצים לעתים קרובות לשלם שכר לימוד גבוה.

על פי נתונים אלה, ניכר כי מערך ההכשרה והעיסוק המקצועי מאורגנים ברובם מחוץ לשירותי הרווחה לנוער. אף על פי כן, סעיף 13 בספר החוקים הסוציאלי השמיני נקבעו ממשקים המגדירים את שירותי הרווחה לנוער בתור תמיכה חברתית-חינוכית לצעירים שאינם זוכים להשתתפות שווה בחברה או הסובלים ממוגבלויות (למשל בוגרי בתי ספר רגילים או בתי ספר לחינוך מיוחד שזכו לציונים נמוכים, צעירים הסובלים מ"ללקויות למידה", תלמידים שנשרו מבית הספר או מבית הספר המקצועי, צעירים עם ליקוי סוציאליזציה, בעיות התנהגות והתמכרות, צעירים ממדינות זרות עם בעיות אינטגרציה) אשר כתוצאה מכך נשללה מהם הגישה למערכת ההכשרה והם נמצאים בסיכון להידחק לשולי החברה לצמיתות בשל חוסר יכולתם להיכנס למעגל העבודה.

בתור מדד להיקפו של תחום הפעולה זה יכול לשמש מספר הצעירים שלא הצליחו למצוא מקום להכשרה מקצועית לאחר בית הספר ונמצאים במעין "מערכת של מעבר" (כינוי כולל לאמצעים בהן נוקטות לשכות התעסוקה בתור הכנה להכשרה המקצועית, קביעת מיומנויות לכניסה למעגל העבודה, לימודים בבית ספר מקצועי ללא תואר מקצועי, שנת הכשרה מקצועית בית ספרית, שנת מכינה מקצועית, כיתות לכניסה למעגל העבודה, ותלמידים שאינם מועסקים במסגרת חוזה להכשרה מקצועית בבתי ספר מקצועיים). בשנת 2022, לא הייתה הכשרה מקצועית ל-2.33 מיליון גברים ונשים בגילאים 20 עד 34, כלומר ל-15.5 אחוזים מהמחזור של אותה שנה.

לקריאה נוספת

Bundesinstitut für Berufsbildung BIBB (ed.) (2023): Datenreport zum Berufsbildungsbericht 2023. Informationen und Analysen zur Entwicklung der beruflichen Bildung. Bonn; https://www.bibb.de/dokumente/pdf/bibb_datenreport_2023.pdf (last accessed: 31 May 2023).